

Kuligowski, Janusz / Szczypiorski, Krzysztof

Kalendarium miasta Mińsk Mazowiecki

Rocznik Mińsko Mazowiecki 3, 5-15

1995 1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KALENDARIUM MIASTA MIŃSK MAZOWIECKI

- XIV wiek**   **Rozwój osadnictwa w dorzeczu rzeki Mienia na Ziemi Czerskiej, wzrost znaczenia osady Mińsk (Mieńsko, Mensco).**
- 1421-V-29**   Książę mazowiecki Janusz I nadaje rycerzowi Janowi z Gościeńcyc herbu Prus III stolnikowi czerskiemu, właścicielowi osady Mińsk, przywilej zezwalający na lokację gminy miejskiej na prawie chełmińskim.
- 1422**   Wybudowanie i konsekracja pierwszego drewnianego kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny oraz erygowanie parafii, która zostaje przypisana do archidiecezji poznańskiej.
- 1468**   Potwierdzenie i rozszerzenie przywileju lokacyjnego. Miasto uzyskuje prawo posiadania łaźni, cotygodniowego targu i trzech jarmarków.
- 1471**   Synowie Jana z Gościeńcyc - Jakub, Aleksy i Jan dokonują podziału majątku. Mińsk otrzymuje Jakub, dając początek rodzinie Mińskich.
- XVI wiek**   **Szczytowy okres rozwoju miasta.**
W pierwszych latach tego okresu zostaje rozebrany kościół drewniany i ponownie wzniesiony z cegły palonej.
Wnuczka Jakuba Mińskiego (żona Andrzeja Żabickiego herbu Prawdzic) sprzedaje swoją część miasta i dóbr Stanisławowi Ławskiemu herbu Pobóg.
Liczne pożary miasta.
- 1525**   Liczba jarmarków zostaje podniesiona do czterech.
- 1530**   Stanisław Ławski sprzedaje swoją część miasta i dóbr Mikołajowi Wolskiemu herbu Półkozic, kasztelanowi sochaczewskiemu a później sandomierskiemu.
- 1539**   Mikołaj Wolski zakłada (za pozwoleniem króla Zygmunta Augusta) ze swej części miasteczko, które od swej funkcji nazywa Sandomierzem.
- 1547**   Pierwsza wzmianka o istnieniu szpitala miejskiego fundacji Anny Mińskiej.
- 1557-IV-21**   Anna Mińska, dziedziczka wsi Pniewnik, uposaża szpital miński łanem roli zwanym wójtowskim i ogrodem zwanym gądkowskim. Biskup poznański Benedykt Izquiero dodaje do tego uposażenia dziesięcinę snopową ze wsi Wola Zalewska.
- 1563-III-02**   Król Zygmunt August przywilejem w Piotrkowie uwalnia łan szpitalny od wszelkich ciężarów miejskich i krajowych.
- 1568**   Pożar miasta.
- 1585**   Stanisław Miński, wojewoda łęczycki odkupuje od Wolskich miasteczko Sandomierz i okoliczne wsie.
- 1588**   Nabycie przez Jana Hlebowicza (Chlebowicza) herbu Leliwa od Stanisława Mińskiego miasteczka Sandomierz i klucza wsi przyległych.
- 1596**   Paweł i Marcin Leśnowolscy herbu Pierzchała kupują od Stanisława Mińskiego miasto Mińsk i okoliczne wsie.
- 1606-IV-01**   Król Zygmunt III nadaje urząd podkanclerzego koronnego Stanisławowi Mińskiemu.
- 1607**   Jesienią przybywa do Mińska król Zygmunt III Waza z królową Konstancją na mszę żałobną za zmarłego w Padwie Stanisława Mińskiego. Spotkanie pary królewskiej z matką Stanisława, Dorotą z Ojrzanowa primo voto Mińską, secundo voto Borziną i jego córkami.
- 1609**   Stanisław Warszycki herbu Awdaniec, wojewoda podlaski i starościc czerski, nabywa od syna Jana Hlebowicza - Mikołaja miasteczko Sandomierz i okoliczne wsie.

- 1620 Pożar miasta.
- 1629 Proboszcz Prokop Kostecki kończy odbudowę spalonej w pożarze miasta pod koniec XVI wieku mińskiej fary.
- 1634 Jędrzej Świącicki w dziele "Topografia, czyli opis Mazowsza" pisze: **"Nieczo dalej leży w tych stronach ludne miasto Mińsk, godne upamiętnienia z powodu dwóch magnackich pałaców"**.
- 1638 W Mińsku zamieszkują pierwsze rodziny żydowskie.
- 1646 Łukasz Opaliński herbu Łódzia, marszałek wielki koronny kupuje dobra mińskie od Pawła Leśnowolskiego, kasztelana podlaskiego i Anny Leśnowolskiej - żony Wawrzyńca Roztworowskiego herbu Nałęcz, chorążego kaliskiego.
- 1655-1657 Potop szwedzki, od którego następuje stopniowy upadek gospodarczy miasta, trwający do XIX stulecia.
- 1657-IV-30 Przebywa w Mińsku król szwedzki Karol Gustaw a po nim hetman polny Stefan Czarniecki.
- 1660 Miasto Sandomierz i Mińsk liczą około 1000 mieszkańców.
- 1695 Miasteczko Sandomierz zostaje wchłonięte przez rozrastający się Mińsk.
- 1704 Ludwik Pociąg herbu Waga kupuje od Jerzego Warszyckiego, kasztelana łęczyckiego część miasta i klucz wsi.
- ok. 1731 Córka Ludwika i Emercjanny Pociągów, Ewa wychodzi za mąż za Franciszka Borzęckiego herbu Półkozic, starostę żydaczewskiego, podstolego litewskiego. Będąc jedynaczką otrzymuje w wianie także dobra mińskie.
- 1750 Najstarsze nadania na prowadzenie warsztatów garncarskich w Mińsku pochodzące z kancelarii Wojciecha Leona Opalińskiego wojewody mazowieckiego i sieradzkiego (Łukasz Opaliński nie miał dzieci, majątek więc przeszedł na tę linię),
- 1775 dobra mińskie po zmarłym Wojciechu Leonie Opalińskim, przejmuje jego żona Teresa z Potockich, primo Warszucka, sekundo Opalińska.
- 1777 Miasto liczy 456 mieszkańców.
- 1778-X-30 Pezpotomna śmierć Teresy Opalińskiej. O pozostawiony majątek, w tym o dobra mińskie, występuje z prawem dziedziczenia szereg rodzin.
- 1781 Całe miasto i dobra okoliczne dostaje w formie sukcesji (po wygranej sprawie z Pelagią Potocką) Piotr Borzęcki herbu Półkozic (wnuk Ewy i Franciszka Borzęckich).
- 1791 Skarga mieszczan mińskich do króla Stanisława Augusta na Piotra Borzęckiego gwałcącego wszelkie przywileje miejskie.
- VI-15 Wydanie glejtu królewskiego zabezpieczającego prawa mieszczan mińskich.
- 1795 Mińsk w zaborze austriackim, parafia mińska zostaje przypisana do diecezji lubelskiej oraz dekanatu liwskiego, a następnie garwolińskiego.
- 1807-XI-02 Mińsk i klucz wsi okolicznych kupuje na licytacji w Dubnie Karol hrabia Jezierski herbu Nowina, kasztelan łukowski, za 1065124 złotych polskich.
- 1810-II-24 Miasto należy do powiatu siennickiego.
- 1812 Przez Mińsk przemierza się wiosną jeden z członów Wielkiej Armii Napoleona idącego na Rosję. Dowódca tego zgrupowania w randze marszałka nocuje w budynku drewnianym (stara garncarnia) obecnie przy ul. Siennickiej 10.
- 1814 Pożar miasta, w którym spłonęły 24 domy i 30 stodół.
- 1816-VII-02 Stanisław Jezierski oddaje bezpłatnie i na zawsze lokale potrzebne władzom administracyjnym i sądowym, aby siedziba obwodu (podprefektura) została ustanowiona w Mińsku.
- 1816-VII-06 Mińsk zostaje wyznaczony na siedzibę władz obwodu stanisławowskiego województwa mazowieckiego.
- 1818 Parafia mińska zostaje przydzielona do arcybiskupa warszawskiego.
Rozpoczęcie przebudowy traktu Warszawa-Brześć. Budowa budynków poczty i zajazdu. Roboty te ukończono w 1823 r.

- 1821** Powstanie przytułku miejskiego dla starców i kalek.
- 1827** Miasto liczy 750 mieszkańców i 66 domów.
- 1828** Jan Ursyn Niemcewicz wspomina o Mińsku (przebudowanie pałacu na klasycystyczną budowlę i przekształceniu ogrodu w park krajobrazowy) w swych "Podróżach historycznych".
- 1830-1831** Powstanie listopadowe, dwukrotne walki o miasto z wojskiem rosyjskim 26 IV i 14 VII 1831 roku.
- 1837-III-07** Ukazem carskim zostaje powołana gubernia mazowiecka.
- 1842-X-11** Ukazem carskim zostaje powołany powiat stanisławowski z siedzibą w Mińsku.
- 1843** Mińsk liczy 1203 mieszkańców, domów drewnianych 120, murowanych 5.
- 1845-I-01** Mińsk w gubernii warszawskiej (ukaz carski zmienia gubernię mazowiecką na warszawską, przyłączając do niej także gubernię kaliską).
- 1847** Rozpoczęcie przez Karola hrabiego Jezierskiego budowy budynku starostwa przy placu Kilińskiego, w/g projektu Henryka Marconiego. Budowę ukończono w 1853 r. Obecnie (od 1991 r.) mieści się w nim Terenowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.
- 1848/1849** Przebywa w Mińsku w gościnie u córki Marii (żony Karola hr. Jezierskiego), generał i poeta Franciszek Dzierżykraj Morawski. W czasie tego pobytu powstaje gawęda wspomnieniowa pisana wierszem pt. "Dworzec mojego dziadka".
- 1855** Przeniesienie kancelarii rejenta z Siennicy do Mińska.
- 1861** Mińsk liczy 1338 mieszkańców, w tym 692 Żydów.
- 1863** Powstanie styczniowe. Powieszenie przez Rosjan w kwietniu około 20 powstańców z rozbitego oddziału Marcina Borelowskiego na świerkach rosnących wzdłuż ulicy Lubelskiej, obecnie Siennickiej.
- 1866-XII-31** Podział Królestwa Polskiego na 10 guberni i 85 powiatów. Utworzenie powiatu mińskiego.
- 1866-1867** Oddanie do użytku linii kolejowej Warszawa-Terespol.
- 1868** Zmiana nazwy miasta Mińsk na Nowomińsk, a stąd i powiat nosił od tej pory nazwę nowomiński.
- 1870-III-21** Na mocy kontraktu z Karolem hrabią Jezierskim miasto i dobra okoliczne nabywa Seweryn Doria Dernałowicz herbu Lubicz za 150000 rubli.
- 1873-XII-30** Kolonię Stasinów nabywa Michał Elwiro Andriolli.
- 1874** Urodził się w Nowomińsku filozof i językoznawca Konrad Drzewiecki (zmarł w 1922 r. w Mauheim).
- 1875** O Nowomińsku w "Gazecie Polskiej" w trzech felietonach z cyklu "Chwila bieżąca" pisze "Litwos" (Henryk Sienkiewicz).
- 1881-VI-29** Zorganizowanie w mieście Ochotniczej Straży Pożarnej.
- 1882-I-31** Michał Elwiro Andriolli sprzedaje Stasinów.
- 1885** Miasto liczy 2940 mieszkańców (1462 mężczyzn i 1478 kobiet). Często gościem w Nowomińsku jest Stefan Żeromski, który przyjeżdża do Heleny z Zeitheimów Radziszewskiej (pierwotnie Heleny z "Popiołów"). Romans tych dwojga trwał kilka lat.
- 1886** Powstanie w mieście najstarszej na prawobrzeżnym Mazowszu księgarni i wypożyczalni książek, początkowo Zuzanny Małaszczyckiej, potem Kornelii Skrodzkiej i Leokadii Lipskiej.
- 1890** Seweryn Doria Dernałowicz sprzedaje plac pod koszary 38 Włodzimirskiego J.C.W. Wlk. Ks. Michała Mikołajewicza Pułku Liniowego z 13 Dywizji Kawalerii.
- 1898/1899** Powstanie w Nowomińsku filii Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Machin, Odlewów K.Rudzki, Spółka w Warszawie. Obecnie FUD.
- 1899-III-06** Seweryn Doria Dernałowicz sprzedaje we wsi Goździk plac pod budowę cerkwi prawosławnej, wzniesionej w latach 1901-1903.
- 1902-I-01** Miasto liczy 4771 mieszkańców.

- 1902** Urodził się w Nowomińsku Stefan Kotarski, historyk, dyrektor Biblioteki Instytutu Geografii PAN. Największy w Polsce kolekcjoner exlibrisów. Zmarł w 1975 r.
- 1903** Urodził się w Nowomińsku Ryszard Manteuffel, pracownik naukowy Instytutu Rolniczego w Puławach, profesor zwyczajny, dr.habilitowany, członek Prezydium PAN. Autor licznych prac naukowych i podręczników.
- 1905** Wystąpienia rewolucyjno-patriotyczne w mieście i na terenie powiatu. Towarzystwo Spożywcze "Oszczędność" otwiera sklep przy ul. Karczewskiej (obecnie J. Piłsudskiego).
- 1905-X-06** Rozpoczęcie w mieście strajku szkolnego o polską szkołę.
- 1906** Powstanie Koła Macierzy Szkolnej (w pierwszej połowie roku).
- 1906-VIII-24** Powstanie nowomińskiego Towarzystwa Dobroczynności (126 członków).
- 1906-IX-21** W wyniku zdrady z rąk policji carskiej ginie Zygmunt Kazikowski, członek bojówki PPS.
- 1906-XI-08** Zawiązanie Towarzystwa Rolniczego, organizacji społecznej zrzeszającej większych właścicieli ziemskich. Prezesem honorowym został Seweryn Doria Dernałowicz
- 1907** Organizująca się wspólnota starokatolicka mariawitów zakupuje we wsi Goździk (obecnie ul. Spółdzielcza róg Traugutta) plac pod budowę drewnianej kaplicy, poświęconej 29 czerwca. W następnym roku przystępują do budowy murowanego kościoła - poświęcenie fundamentów 8 IX 1908.
- 1908** Rozpoczęcie przez ks. kanonika Kazimierza Sobolewskiego przebudowy jednonawowego kościoła parafialnego wg. projektu architekta Józefa Dziekońskiego. Prace zakończono w 1911 r.
- 1909-II-23** (Według starego stylu II-10) Ukazem carskim zostaje ustanowiona parafia starokatolicka mariawitów.
- 1909** Rozpoczęcie budowy szpitala powiatowego. Budowę zakończono w 1915 r.
- 1910-I-01** Miasto liczy 5794 mieszkańców.
- 1911-IX-8** Konsekracja kościoła starokatolickiego mariawitów pw. Narodzenia NMP przez bpa Michała Kowalskiego.
- 1912** Powstanie pensji dla dziewcząt Marii Grochowskiej (późniejszego Gimnazjum Żerńskiego).
- 1914** Konsekracja rozbudowanego kościoła nowomińskiego przez ks. arcybiskupa Aleksandra Kakowskiego.
- 1916-VII-07** Zmiana nazwy miasta Nowomińsk na Mińsk Mazowiecki, stąd powiat mińskomazowiecki.
- 1916-IX-01** Otwarcie czteroklasowej Szkoły Realnej Męskiej (późniejszego Gimnazjum Męskiego) przez Macierz Szkolną.
- 1916-X-01** Obszar miasta zostaje powiększony o wieś Goździk. Wychodzi pierwsza w Mińsku Maz. gazeta, dwutygodnik "Dla Ojczyzny". Przybycie do koszar mińskich części II Brygady Legionów Polskich brygadiera Józefa Hallera po walkach pod Stochodem.
- 1917-I-01** Miasto Mińsk Maz. liczy 12300 mieszkańców. Żołnierz i poeta legionów Józef Mączka przebywający w koszarach tworzy piękny wiersz pt. "Pola cwiczeń".
- 1917-V** Wymarsz z miasta do dalszych walk II Brygady Legionów Polskich,
- 1918-XI-11** Rozbrojenie stacjonujących w mieście wojsk niemieckich przez członków Polskiej Organizacji Wojskowej.
- 1918-XI-14** W mińskich koszarach rozpoczyna się organizować 5 pułk ułanów.
- 1918-XI-16** Ukazuje się pierwszy w odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej numer periodyku mińskiego pt. "Dzwon", redaktorem i wydawcą był Kazimierz Czernicki. Ostatni numer tego czasopisma nosi datę 29 XII 1918 r.
- 1918-XI-20** Na burmistrza miasta zostaje wybrany Bolesław Berkan.
- 1919-I-03** 5 pułk ułanów w składzie 2 i 4 szwadron oraz pluton k.m. wyrusza na front walk

- 1919-III** Ukazuje się pierwszy numer cotygodniowego czasopisma pt. "Gazeta Urzędowa na powiat Mińsk Mazowiecki".
Podjęcie starań o przejęcie budynku cerkwi na potrzeby miasta.
- 1919-V-XII** W mińskich koszarach stacjonuje szwadron zapasowy 7 Pułku Ułanów Lubelskich.
- 1920-VI-03** Urodził się w Mińsku Mazowieckim Tadeusz Chrościelewski, poeta, prozaik, tłumacz, piewca miasta i regionu.
- 1920-VI-06** Powstanie na terenie miasta Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża.
- 1920-VII** Ukazuje się jednodniówka pt. "Próba Sił" wydana przez Okręgowy związek Młodzieży Wiejskiej.
- 1920-VIII-09** W mieście przebywa gen. Józef Haller oraz część oddziałów wojska polskiego wycofujących się pod naporem hord bolszewickich na linię obrony wokół Warszawy.
- 1920-VIII-12/13** Wkroczenie do Mińska Maz. wojsk sowieckich.
- 1920-VIII-17** Oddziały bolszewickie opuszczają miasto.
- 1920-VIII-18** Spotkanie w Mińsku Maz. gen. Józefa Hallera i marszałka Józefa Piłsudskiego po bitwie warszawskiej.
- 1920-IX-04** Rozstrzelanie w żwirowni za miejskim cmentarzem trzech mieszkańców miasta współpracujących z bolszewikami: Chaskiela Kamiennickiego, Michała Kielaka, Feliksa Puchniewskiego.
- 1920-VIII/IX** Na burmistrza miasta zostaje wybrany Wacław Krajewski.
- 1920-IX-01** Otwarcie w Mińsku Maz. Żeńskiego Seminarium Nauczycielskiego im. T. Kościuszki zarządzanego przez W. Pawlicką. Istniało 2 lata.
- 1921-I-01** Miasto liczy 10 518 mieszkańców, w tym 4130 Żydów.
- 1921-VI-21** Przybycie do mińskich koszar (jako stałego garnizonu) 7 Pułku Ułanów Lubelskich im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego.
Przez rok wychodzi miejski tygodnik ilustrowany "Wieś" redagowany przez Józefa Bochniaka (dwa numery), następnie Władysława Igańskiego, oraz tygodnik "Ziarno" redagowany przez Jgnacego Lipińskiego (ukazało się 16 numerów).
- 1922** Ukazuje się "Kalendarz Informator Mińsko-Mazowiecki" przygotowany przez Stanisława Kaczmarekiego (pracownika Starostwa Powiatowego Mińsk Maz.).
- 1924-III-23** Na uroczystość święta pułkowego 7 Pułku Ułanów Lubelskich przyjeżdża do Mińska Maz. marszałek Józef Piłsudski.
- 1925** Rozpoczęcie budowy elektrowni miejskiej. Budowę ukończono w styczniu 1926 r.
- 1925-IX-01** Otwarcie pierwszej w mieście szkoły zawodowej dokształcającej.
- 1927** Ukazuje się pierwszy numer tygodnika "Wiadomości Mińsko Mazowieckie", pismo istniało do 1931 r. Redaktorami jego byli: Zenon Lissowski, Michał Gąsecki, Stanisław Smoleński.
Do Mińska Maz. wczesną jesienią przyjeżdża kilkakrotnie z Warszawy artysta malarz Wojciech Kossak celem studiowania konia marszałka J. Piłsudskiego "Kasztanki", kwaterującej w koszarach 7 pułku ułanów.
- 1929-I-01** Miasto liczy 13 500 mieszkańców.
Przejęcie przez Towarzystwo Szkół Średnich istniejących w Mińsku Maz. gimnazjów (żeńskiego i męskiego) i utworzenie jednego ośmioklasowego gimnazjum koedukacyjnego.
- 1930** Towarzystwo Rolnicze w Mińsku Maz. przekształca się w Okręgowe Towarzystwo Organizacji i Kótek Rolniczych w Mińsku Maz.
Rozpoczęcie budowy szpitala powiatowego, zakończonej w 1931 r.
- 1931-VI** Ukazuje się jednodniówka z okazji jubileuszu Mińsko-Mazowieckiej Ochotniczej Straży Pożarnej.
- 1931-XI-30** Urodził się w Mińsku Maz. Jan Himilbach, brukarz, aktor i autor dowcipnych opowiadań z życia drobnych rzemieślników i proletariatu mińskiego. Zmarł w Warszawie w 1988 r.

- 1934-IX-27** Na burmistrza miasta zostaje wybrany Trojan Przybora, funkcję tą pełnił do września 1939 r.
- 1935-I-01** Mińsk Maz. liczy 12 988 mieszkańców, w tym 4792 Żydów.
- 1936** Rozszerzenie granic miasta, powstanie dzielnicy Nowe Miasto.
Ostateczny demontaż murów i innych elementów budynku cerkwi prawosławnej.
- 1936-VI-01** Zastrzelenie w ogródku przy ul. Warszawskiej (obecnie Pl. Kilińskiego) wachmistrza z 7 pułku ułanów Jana Bujaka przez Jadkę Lejba Chaskielewicz z Kałuszyna.
Rozpoczęcie wystąpień antyżydowskich w mieście, które trwały 4 dni.
- 1936-VIII-10** Nadanie przez radę Miejską Honorowego Obywatelstwa miasta Mińsk Mazowiecki marszałkowi Edwardowi Rydzowi Śmigłemu i 7 Pułkowi Ułanów Lubelskich im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego.
- 1936-XI-03** Przyjęcie przez Radę Miejską na wniosek Zarządu Miasta herbu Leliwa Hlebowiczów (z osmioramienną gwiazdą) za herb miasta - zatwierdzony również zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 III 1938 r.
- 1937** Zelektryfikowanie odcinka kolejowego Mińsk Mazowiecki-Warszawa.
Rozpoczęcie budowy budynku Wydziału Powiatowego - ukończono go w 1938 r.
- 1938** Rozpoczęcie budowy szkoły powszechnej (obecnie Szkoła Podstawowa im. M.Kopernika). Budowę ukończono w 1939 r.
- 1938-III-23** Uroczystości związane z oficjalnym objęciem przez gen. Kazimierza Sosnkowskiego szefostwa 7 Pułku Ułanów Lubelskich.
- 1939-I-01** Miasto liczy 15 103 mieszkańców.
Rozpoczęcie budowy budynku ośrodka zdrowia.
- 1938-VIII-24** 7 pułk ułanów rozpoczyna czynności mobilizacyjne i wyrusza z mińskich koszar na kwatery do okolicznych wsi.
- 1939-IX-12** Wkroczenie do miasta oddziałów niemieckich.
- 1939-IX-13** Bitwa pod Mińskiem Mazowieckim Grupy Operacyjnej Kawalerii gen. Władysława Andersa.
- 1939/40** Organizuje się ruch oporu. Najliczniejszą, wojskową organizacją konspiracyjną był Związek Walki Zbrojnej - przekształcony 14 II 1942 r. w Armię Krajową. Obwód ZWZ-AK Mińsk Maz. nosił kolejno kryptonimy: "Mewa", "Jamnik", "Kamień".
- 1940** Odtworzenie w ramach Związku Walki Zbrojnej 7 Pułku Ułanów Lubelskich pod kryptonimem "Mazury". Pułk liczył 100 żołnierzy zorganizowanych w piątce na obszarze Warszawy, miasta i powiatu mińskomazowieckiego.
- 1941** W Mińsku Mazowieckim szwadron "Mazurów" pod dowództwem por. Krzysztofa Chodkiewicza "Kościesz" osiąga pełny stan.
- 1942** Powstanie tajnego Koła Akademickiego z inicjatywy Tadeusza Chróścielewskiego. Szwadron "Mazurów" w Mińsku Maz. otrzymuje nazwę 1 szwadronu imienia por. Zygmunta Piaseckiego.
- 1942-VII-21** Likwidacja przez Niemców mińskiego getta, zamieszkałego przez ponad 7000 Żydów. Z pozostawionych przy życiu około 650 osób utworzono dwie kolumny robocze,
- 1943-I-10** Likwidacja przez Niemców żydowskiej kolumny roboczej (około 500 osób) ulokowanej w budynku Szkoły Powszechnej nr 1 im. M.Kopernika przy ul. Siennikiej 39. Spalenie gmachu szkolnego i budynku mieszkalnego stanowiącego własność miasta.
- 1943-VI-05** Likwidacja przez Niemców drugiej żydowskiej kolumny roboczej (około 150 osób), umieszczonej na terenie byłej Fabryki K.Rudzki i S-ka.
- 1943-VI-09** Brawurowa akcja oddziału AK na Arbeitsamt, spalenie akt i wykonanie wyroku śmierci na Polaku współpracującym z gestapo - Rymarkiewiczem.
- 1943-VII-22** Udana akcja AK - likwidacja szefa gestapo powiatu mińskomazowieckiego Schmidta.

- 1944-II-17** "Wielka wyspa", masowe aresztowania przez Niemców mieszkańców miasta, związanych z konspiracją niepodległościową.
- 1944-VII-26** Wsadzenie przez Niemców budynku mińskiego dworca PKP.
- 1944-VII-30** Wyzwolenie miasta w ramach akcji "Burza" przez żołnierzy AK. Koszary mińskie zostały zdobyte i obsadzone przez pluton szwadronu zapasowego 7 pułku ułanów noszącego od 1943 r. kryptonim "Jeleń".
Burmistrzem miasta z ramienia Delegatury Rządu w Londynie został Hipolit Konopka. Do miasta wkraczają pierwsze oddziały wojsk sowieckich.
- 1944-VII-31** Omyłkowe bombardowanie miasta przez lotnictwo sowieckie.
- 1944-VIII-7/8** Przejęcie władzy w mieście przez przedstawicieli komunistycznego PKWN. Przez około 3 miesiące funkcjonowała w mińskich koszarach szkoła Oficerska I Armii Wojska Polskiego.
Przejęcie dóbr ziemskich Mińsk Maz. przez Skarb Państwa na cele reformy rolnej. Sprawy przejęcia zostały prawnie zakończone w 1946 r.
- 1944-XI-15** Burmistrzem miasta zostaje Stanisław Jurkowski.
- 1944-XII** Otwarcie Prywatnego Gimnazjum Mechanicznego, przy ul. Nadrzecznej (obecnie Mireckiego). Gimnazjum to dało początek Zespołowi Szkół Zawodowych nr 2.
- 1944-XII-14** Śmierć pod Kaluszyńnem komendanta obwodu AK por. Ludwika Wolańskiego "Lubicza".
- 1945-I-01** Miasto liczy 8000 mieszkańców.
- 1945-III-2/3** Skrytobójcze morderstwo 7 obywateli miasta (Bogusza, Kaniewskiego, Hipolita Konopki, Wałęgi, Tadeusza Wojewódzkiego, Mieczysława Wrzoska, i nn) przez UB, m.in. rękoma Sekretarza Komitetu Powiatowego PPR Stanisława Dąbrowskiego.
- 1945-IX-01** Otwarcie trzyletniego Liceum Budowlanego w Mińsku Maz.
W mińskich koszarach stacjonują przez kilka miesięcy wojska radzieckie doprowadzając ten obiekt do ruiny.
- 1946-I** Sfingowana przez UB i pokazowa rozprawa czterech żołnierzy AK w kinie "Bałtyk" (Aleksander Barański 15 lat więzienia, Tadeusz Grabek 15 lat więzienia, Wiesław Raczyński kara śmierci, Wypustek kara śmierci).
Do mińskich koszar przybywa pułk artylerii konnej, które są jego garnizonem do 1956. Do 1957 r. funkcjonowały tu: Szkoła Oficerów Politycznych, następnie Wojskowa Szkoła Prawnicza, Kursy Doskonalenia Oficerów Piechoty oraz Informacja Wojskowa.
- 1947-VII-19** Burmistrzem miasta zostaje Kamil Skuza.
- 1947-IX-01** Przy Liceum Budowlanym powstaje organizacja Hufców Budowlanych "Świt".
- 1948-I-08** Burmistrzem miasta zostaje Wawrzyniec Król. Jest nim do 18-VI-1950 r., kiedy to uchwałą Sejmu PRL zostaje to stanowisko zniesione, a kompetencje przejmuje Przewodniczący Prezydium MRN.
Utworzenie Budowlanego Przedsiębiorstwa Powiatowego.
- 1949-IX-01** Liceum Budowlane zostaje rozwiązane. Powstaje "XI Państwowy Ośrodek Szkolenia Zawodowego Ministerstwa Budownictwa". Miejska Rada Narodowa wyznacza 12 ha pod budowę Ośrodka Szkoleniowego (obecnie ZSZ nr 1), którą zakończono w 1956r.
- 1950-I-01** Miasto liczy 12 500 mieszkańców.
- 1950-VI-18** Przewodniczącym Prezydium MRN zostaje Stanisław Rycielski.
- 1951-I-01** Utworzenie Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego. Powstaje Państwowy Ośrodek Maszynowy (POM).
- 1951-I-15** Przewodniczącym PMRN zostaje Antoni Frąckiewicz.
- 1952-VI-16** Przewodniczącym PMRN zostaje Stanisław Padzik.
- 1952-XI-29** Powstanie Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego. Pierwsza naprawa elektrycznego zespołu trakcyjnego zostaje wykonana w 1954 r.
- 1954-I-01** Miasto liczy 15000 mieszkańców.

- 1954-VI-26** Przyłączenie do miasta następujących osiedli z gminy Mińsk Maz: Anielina Mała - gromada Anielina, Kędzierak Mały - gromada Kędzierak, Stefanówka - gromada Królewiec.
- 1954-X-01** Utworzenie przedsiębiorstwa p.n: "Miejski Handel Detaliczny Artykułami Przemysłowo-Spożywczymi (w skrócie MHD).
- 1954-XII-23** Przewodniczącym PMRN zostaje Feliks Pomierny.
- 1956-I-01** Miasto liczy 16700 mieszkańców.
- 1957-I-01** Budowlane Przedsiębiorstwo Powiatowe zmienia nazwę na "Przedsiębiorstwo Budownictwa Terenowego".
- 1957-VIII** Do miasta przybywa 1 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego "Warszawa".
- 1957-XI-17** Przewodniczącym PMRN zostaje Jan Parol.
Utworzenie w mińskich koszarach Ośrodka Szkolenia Wojskowej Służby Wewnętrznej.
- 1958-I-01** Miasto liczy 19700 mieszkańców.
- 1958-II-26** Przewodniczącym PMRN zostaje Zbigniew Adamiec.
Przeniesienie targowiska z Rynku (obecnie Pl. Dąbrowszczaków) na ul. Warszawską róg Kopernika.
- 1958-IX-18** Walne Zgromadzenie Założycielskie Spółdzielni Mieszkaniowej "Przełom".
- 1959-IX-01** Otwarcie roku szkolnego w nowo wybudowanym budynku Szkoły Podstawowej nr 4 im. Hanki Sawickiej.
- 1960** Na Placu Dąbrowszczaków wbrew zaleceniom konserwatora zabytków zerwano bruk i założono zieleni oraz kwietniki.
- 1962-V-06** Zebranie założycielskie Towarzystwa Przyjaciół Mińska Mazowieckiego.
- 1962-IX-01** Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 3 im. Tadeusza Kościuszki rozpoczynają rok szkolny w nowo wybudowanym gmachu przy ul. Budowlanej.
- 1962-IX-24** Przewodniczącym PMRN zostaje Aleksander Krzewiński.
Miejskie Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane ulega likwidacji.
- 1963-I** Miasto liczy 20500 mieszkańców.
- 1963-IV-01** Reaktywowanie Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego.
- 1963-IV-27** Zamknięcie nieczynnego cmentarza żydowskiego przy ul. Dąbrówki,
- 1963-VI-30** Fabryka Obuwia Przemysłu Terenowego zmienia nazwę na Mińską Fabrykę Obuwia "Fomin", a w później na Zakład Obuwia Kombinatów Warszawskich Zakładów Przemysłu Skórzanego "Syrena".
- 1963-IX-01** Na mocy Zarządzenia Ministra Oświaty z 19-VIII-1963 r. otwarto w pałacu po Demałowiczach Technikum Chemiczne.
- 1964-I-01** Przedsiębiorstwo Budownictwa Terenowego zmienia nazwę na Mińskie Przedsiębiorstwo Budowlane.
- 1965** Wybudowanie i przekazanie do użytku gmachu Sądu Powiatowego przy ul. Okrzei (obecnie Sąd Rejonowy).
- 1967-I-01** Powołanie Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej.
- 1967-XII-31** Obszar miasta wynosi 832 ha, ulic jest 126 o długości 78,2 km, mieszkańców 22500 oraz 2500 zameldowanych czasowo. Miasto posiada: 4 szkoły podstawowe (4000 dzieci), 1 szkołę podstawową dla pracujących, 3 przedszkola (400 dzieci), 1 żłobek (60 dzieci). Szkoły średnie to: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące Wieczorowe (dla pracujących), Zespół Szkół Budowlanych nr 1, Zespół Szkół Zawodowych nr 2, Zespół Szkół Zawodowych CRS "Samopomoc Chłopska" nr 3 (obecnie Zespół Szkół Ekonomicznych), Technikum Chemiczne, Technikum Mechaniczne dla Pracujących, Technikum Zaoczne (spec. Budowlano-Drogowe i Ekonomiczne), Państwowa Szkoła Techniczna po Liceum Ogólnokształcącym (w szkołach tych uczy się 4000 młodzieży i dorosłych).
- 1969-I-01** Powstaje w mieście Urząd Telekomunikacyjny.

Powołanie Przedsiębiorstwa Sprzętowo-Transportowego Budownictwa Rolniczego - PSTBR.

Miejskie Przedsiębiorstwo Budowlane przekształca się w Przedsiębiorstwo Budownictwa Rolniczego (w skrócie PBRol). Sprywatyzowane na początku lat 90 jako Mazowieckie Przedsiębiorstwo PEBEROL Sp. z o.o.

Zakończenie rozbudowy i oddanie do użytku szpitala powiatowego.

1969 Przekazanie w użytkowanie nowego obiektu Stacji Paliw CPN przy ul. Warszawskiej. Dotychczasowa stacja paliw przy Pl. Kilińskiego, powstała w okresie międzywojennym, została zlikwidowana.

1969 W wyniku deglomeracji przemysłu warszawskiego na teren Mińska przechodzą: Mazowieckie Przedsiębiorstwo Robót Instalacyjnych oraz Mazowieckie Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego nr 2 (1969), Spółdzielnia Pracy "Rozwój" - cała (1970). Przedsiębiorstwo Linii Kablowych (1971).

1970-I-01 Miasto liczy 24200 mieszkańców.

1970-V Uroczyste obchody z okazji 550-lecia miasta.

1971-XII Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane przekształca się w Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego.

1972-I-01 Rozpoczął działalność Powiatowy Dom Kultury w piwnicach bloku przy ul. Dąbrówki. MPGK łączy się z zarządem Budynków Mieszkalnych, powstaje Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej.

1972-II-29 Przewodniczącym PMRN zostaje Jerzy Smoliński.

1972-IX-01 Przekazanie do użytku nowo wybudowanego gmachu Zespołu Szkół Zawodowych nr 2.

1972-XII-21 Przeodniczącym PMRN zostaje Stanisław Gołaszewski.

1972-XII Powołanie Przedsiębiorstwa Gospodarki Maszynami Budownictwa "Budopol-Mińsk Mazowiecki" (baza w Stojadłach).

W okresie wakacyjnym uruchomiono kąpielisko w Mariance. Jednocześnie kontynuowano prace inwestycyjne, w wyniku których powstał Ośrodek Wypoczynkowy.

Przekazano do użytku nowo wybudowany gmach budynku produkcyjnego Masarni przy ul. Huberta. Stara, przedwojenna Masarnia przy ul. Górki została rozebrana w 1995 r.

POM wchodzi w kooperację z Warszawskim Zakładem Mechanicznym "Ursus".

1973-I-01 Miasto liczy 26 200 mieszkańców.

1973-III-01 Powołanie w Mińsku Maz. Zespołu Opieki Zdrowotnej.

1973-IX-01 Uczniowie Technikum Chemicznego rozpoczynają nowy rok szkolny w nowym obiekcie przy ul. 1 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego "Warszawa".

1973-XI Reforma ustroju administracji terytorialnej, rozgraniczenie funkcji przedstawicielskich oraz wykonawczych, skupionych dotychczas w Prezydium MRN.

Naczelnik Miasta - przedstawiciel organu administracji państwowej na terenie miasta, Przewodniczący MRN - przedstawiciel organu uchwałodawczego.

Naczelnikiem Miasta został Stanisław Gołaszewski.

Przewodniczącym MRN został Krzysztof Kiraga.

1974-IX-01 Technikum Chemiczne przekształca się w Zespół Szkół Zawodowych nr 3 (obecnie Zespół Szkół Średnich).

Otwarcie Szkoły Podstawowej nr 5.

Oddanie do użytku budynku Zakładu Energetycznego (obecnie Rejon Energetyczny) oraz gmachu bankowego i mieszkalnego przy ul. Warszawskiej. Budynek bankowy zostaje nagrodzony tytułem "Wicemistrz Mazowsza 1974". Obecnie mieści się w nim Oddział BDK SA w Lublinie.

1975-VI-11 Przewodniczącym MRN zostaje Leonard Milczarek.

- 1975-VI-30** Likwidacja powiatu mińskomazowieckiego i przyłączenie miasta do woj. siedleckiego.
- 1976-V** Ukazanie się z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Mińska Mazowieckiego publikacji książkowej pt. "Dzieje Mińsk Maz. 1421-1971".
- 1976-IX-01** Otwarcie w mieście Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia.
- 1976-XII-29** Przewodniczącym MRN zostaje Stefania Marciniak.
- 1978-XI-06** Przewodniczącym MRN zostaje Wiesław Zajączkowski.
- 1979-VII-31** Oddanie do użytku zespołu dworcowego PKP i PKS.
- 1980-XI** Oddanie do użytku nowo wybudowanego kina "Światowid".
- 1981-III-24** Przewodniczącym MRN zostaje Jerzy Jaworski.
- 1981-VIII-01** Naczelnikiem miasta zostaje Zygmunt Dębowski.
- 1981-X** Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego przekształca się w Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego (PBO).
- 1981-XII-13** Wprowadzenie stanu wojennego, aresztowanie i internowanie działaczy związkowych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność" - Czesława Czyżkowskiego, Pawła Fusika i Romana Matusa, a następnego dnia Stefana Frelaka i Stanisława Miłkowskiego.
Działacze zdelegalizowanej "Solidarność" wydawali niezależne pismo: "Nasz Głos" I-IV 1982 oraz "Przegląd Mińska" III 1985 -VI 1987.
- 1984-VI-28** Przewodniczącym MRN zostaje Tadeusz Chłopik.
- 1984-VI-03** Zmiana granic miasta przez włączenie w jego granice sołectw Kędzierak (pow. 145,06 ha), Anielina Duża (158,87 ha), części sołectw Stojadła (23,97ha), Karolina (42,19ha), Królewiec (33,74 ha) oraz były teren lasów państwowych (13,37 ha).
- 1984-XII-25** Erygowanie parafii pw. Św. Antoniego.
- 1986-XII-31** Na terenie miasta funkcjonują 44 zakłady przemysłowe, które zatrudniają 4592 osoby, 225 punktów sprzedaży detalicznej, w tym 110 sklepów uspołecznionych oraz 15 zakładów gastronomicznych.
- 1987-II-14** Naczelnikiem miasta zostaje Andrzej Łodyga.
- 1987-XII-31** Miasto liczy 33920 mieszkańców, 13km² powierzchni, jest 6 szkół podstawowych (5108 uczniów), 3 licea ogólnokształcące (721 uczniów), w tym jedno dla niepracujących oraz 26 szkół zawodowych, w tym 18 dla niepracujących (4589 uczniów).
- 1988-I-01** Miński Zakład Obuwia Kombinatów Warszawskich Zakładów Przemysłu Skórzanego "Syrena" przekształca się w Miński Zakład Obuwia "Modex", a po sprywatyzowaniu na początku lat 90 w Mińskie Zakłady Obuwia "Sawiren".
- 1988-V-19** Oficjalne przekazanie do użytku w obecności prof. Aleksandra Krawczuka - ministra kultury i sztuki pałacu Dernałowiczów (po remoncie kapitałnym) na siedzibę Miejskiego Domu Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej i Towarzystwa Przyjaciół Mińska Mazowieckiego.
- 1988-VII-02** Przewodniczącym MRN zostaje Wiesław Mirosz.
- 1990-V-27** Reaktywowanie samorządu terytorialnego, wybory do Rady Miejskiej.
Przewodniczącym RM zostaje Sławomir Kuligowski, burmistrzem - Zbigniew Grzesiak.
- 1990-VI-07** Zebranie założycielskie Towarzystwa Pamięci 7 Pułku Ułanów Lubelskich im. gen. K.Sosnkowskiego.
- 1990-IX-01** W mińskich koszarach został sformowany Ośrodek Szkolenia Żandarmerii Wojskowej.
- 1990-XII** Ukazuje się z inicjatywy mińskich działaczy NSZZ "Solidarność" 1 numer miesięcznika "Dzwon". Pierwszym redaktorem naczelnym zostaje Krzysztof Szczypiorski.
- 1991-X-11** Dzięki inicjatywie burmistrza Zbigniewa Grzesiaka ukazuje się pismo samorządowe "MIM".
- 1992-I-01** MPKG zostaje sprywatyzowane i powstaje Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej So.z o.o.
PBO zostaje sprywatyzowane jako PBO Sp. z o.o. (od 1995 r. w upadłości).

- 1992-III-29** Otwarcie pierwszego w mieście muzeum poświęconego 7 Pułkowi Ułanów Lubelskich im. gen. K.Sosnkowskiego w pomieszczeniach Stowarzyszenia "PAX" (obecnie Stow. "Civitas Christiana"), którego założycielem jest Krzysztof Szczypiorski.
- 1992-IX-01** Otwarcie Społecznej Szkoły Podstawowej.
- 1993-VI** Ukazuje się pierwszy numer zeszytu pt. "Rocznik Mińskomazowiecki" wydanego przez Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazowieckiego pod redakcją Janusza Kuligowskiego i Krzysztofa Szczypiorskiego.
- 1993-XI-05** Pierwszy międzyszkolny konkurs wiedzy o Mińsku Mazowieckim.
- 1994-V-29** Zostaje uruchomiony przystanek PKP Mińsk Maz.-Anielina.
- 1994-IX-01** Rozpoczyna działalność prywatne Salezjańskie Liceum Ogólnokształcące im. ks. Augusta Czarotoryskiego.
- 1994-XII-29** Przewodniczącym RM zostaje Andrzej Maliszewski.
- 1995-VI-11** Nadanie Zespołowi Szkół nr 2 im. "Powstańców Warszawy".
POM ulega likwidacji. Na jego terenie powstaje kilka firm prywatnych.
- 1995-VII-28** Uruchomienie magistrali wodociągowej miasta.
- 1995-XI** Ukazuje się pierwszy numer miesięcznika "Co słycać", którego twórcą i redaktorem naczelnym jest Zbigniew Piątkowski.
- 1995-XII** Uruchomienie Stacji Uzdatniania Wody.
Żandarmeria Wojskowa opuszcza mińskie koszary, jej miejsce zajmuje 2 Brygada Obrony Terytorialnej.
Miasto liczy 34 567 mieszkańców i zajmuje powierzchnię 1311 ha.